

**Ewa Łużyniecka, Halina
Śledzik-Kamińska, Ludwik Andrzej
Kamiński, Andrzej Tucholski**

**Jelenia Góra - Czarne. Dwór
renesansowy**

Informator Archeologiczny : badania 20, 221-222

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mur ten dostawiony do muru strzelnicy w sposób uniemożliwiający jej funkcjonowanie, stanowi niewątpliwie element dawnych fortyfikacji zamku i związany jest najpewniej z etapem wykorzystywania strzelnicy na wyższej kondygnacji. Element ten wymaga dalszego rozpoznania w wyniku badań w przyszłych sezonach wykopaliskowych.

Materiały reprezentowane najczęściej przez ułamki naczyń ceramicznych i kafli z wieku XVI-XVIII oraz dokumentacja znajdują się w PAK PKZ O/Lublin.

Badania będą kontynuowane.

JAROSŁAW
woj. przemyskie
St.Opactwo

patrz
późne średniowiecze

JELEŃSKA GÓRA - Czarne
Dwór renesansowy

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Badania prowadzi zespół WOA: Ewa Lużyńska, Halina Śledzik-Kamińska, Ludwik Andrzej Kamiński, Andrzej Tucholski. Finansował WKZ w Jeleniej Górze. Trzeci sezon badań. Dwór renesansowy i teren przyległy, ślady osadnictwa średniowiecznego.

W bieżącym sezonie kontynuowano badania zasypanej fosy. Rozpoznanie prowadzono w 4 wykopach nr 5/84, 9-11/86, które usytuowano przy południowej, zachodniej i północnej fasadzie dworu. Odkryto relikty muru oporowego, który był zbudowany z łamanego kamienia łączącego gliną. Cambruje on skarpe fosy od zewnątrz. Mur o szerokości 0,80-1,00 m biegnie równolegle do południowej i zachodniej fasady w odległości 7,5 m. Mur zachował się w najwyższym miejscu do wysokości 1,8 m. W wykopie nr 10/86 w partii fundamentowej /wysokość 0,40 m/ użyto zaprawy. Wymianione odcinki muru oporowego fosy oraz muru dworu wzniesiono z jednakowego kamienia.

Odmianą orientacją /SW-NE/ i budulcem /eratyki/ różni się mur oporowy odkryty w wykopie nr 11/86, który założono przy północnej fasadzie dworu. Stratygrafia wypełniska fosy świadczą o jej zasypiskowym niwelacyjnym charakterze. Zasypanie fosy połączone z rozbiórka wyższej partii muru oporowego było wynikiem jednorazowej akcji. Prawdopodobnie nastąpiło to w drugiej połowie XIX w. i związane było z trzecim etapem przebudowy dworu /wyróżnionego w oparciu o rozwarstwienia architektoniczne/. Przemawiałyby zatem także nieliczny materiał użytkowy /skorupy naczyń/ z tego okresu, o ile nie trafiły one do wypełniska fosy już po jej zasypaniu, podczas prac ziemnych związanych z zakładaniem instalacji, m.in. wodociągowej, energetycznej i odgromowej.

Należy podkreślić brak w wypełnisku fosy warstw sedymentacyjnych o charakterze kulturowym i przyrodniczym /powstałych w środowisku fosy nawodnionej/, co przemawia raczej jednoznacznie za istnieniem fosy suchej. Jednakże nie wykluczalibyśmy, iż w początkowym okresie użytkowania dworu /wzniesiony w 1559 r./ fosa była nawodniona, chociaż nie ma na to przesłanek archeologicznych /stratygrafia/. Dodajmy, że za istnieniem fosy nawodnionej przemawia solidność wykonania fosy, wyrażająca się wybudowaniem muru oporowego cambrującym skarpe. Nie bez znaczenia jest też odwołanie się do powstałych w XVI w. na Śląsku renesansowych rezydencji dworskich, np. Bedkowice, Wojnowice, które zachowały fosy nawodnione. Wydaje się, że rezydencja z fosy wodnej w przypadku dworu Czarne nastąpiła w wyniku niekorzystnych warunków hydrograficznych /podtapianie dworu/, co mogło nastąpić podczas drugiego etapu przebudowy datowanej na 1656 r.

Kontynuowano także badania na dziedzińcu wewnętrznym dworu - wykop 5/84, w którym odkryto w ubiegłym sezonie ruinę kamiennej studni. Podówczas z wypełniska studni wydobyto fragmenty średniowiecznych naczyń glinianych. Znalezisko to przemawia za istnieniem osadnictwa średniowiecznego o bliżej nie sprecyzowanym charakterze. Tegoroczne badania studni związane

związane były z rozpoznaniem wypełniaka oraz konstrukcji drewnianej występującej pod ostatnim spodnim wieńcem kamieni cembrowiny studni. Umieszczono tutaj drewniane koło zbudowane z segmentów połączonych na czopy. Prawdopodobnie drewniane koło wyznaczało krawędź dna cembrowiny, zapobiegając zarazem grzęźnięciu cembrowiny w trakcie budowy.

Przebadano również stożkowaty nasyp ziemny, położony w pobliżu wschodniej fosy dworu. Wykazały one, że jest to współczesny, sztuczny nasyp gruzowo-ziemny.

Dokumentacja i zabytki znajdują się w WOKR w Wrocławiu, po opracowaniu zostaną przekazane do WKŻ w Jeleniej Górze.

KAZIMIERZÓWO, gm. Elbląg
Stanowisko 7

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Mieczysław Haftka. Finansował WKŻ w Elblągu. Pierwszy sezon badań. Osada nowożytna /XVI-XVIII w./

Stanowisko jest jednym z licznie występujących w depresyjnym terenie terpów żuławskich. Wykorzystując wykop budowlany wykonano obserwację profili i badania sondażowe. Stwierdzono, że terp jest zbudowany na podłożu torfiastym przekładanym cienkimi warstewkami pylastych ilów. Wyróżniono ogółem 18 warstw. Najniższą warstwą kulturową tworzyła swarta konstrukcja z drewna olchowego ułożona na ruszt. Stanowiła ona podstawę, na którą sypano kolejne warstwy torfu i ilastej ziemi. Na tak przygotowanym pagórku stawiano zarówno drewniane, jak i murowane budynki mieszkalno-gospodarcze.

Na podstawie pozyskanego materiału, głównie ceramicznego, terp ten można datować na okres od schyłku XVI do końca XVIII w. i wiązać z osadnictwem ołenderskim w posiadłościach ziemskich miasta Elbląga.

Wykonano także wstępną inwentaryzację i wiercenia na 17 dalszych terpach, położonych wzdłuż dawnego szlaku z Gdańska do Elbląga, stwierdzając na kilku obiektach występowanie zjawiska kompaktacji.

Dokumentacja i zabytki znajdują się w Muzeum Sankowym w Malborku.

Badania zostały zakończone.

KCZEWÓ-MLYNEK, gm. Przedkowo
Stanowisko 2

patrz
wczesne średniowiecze

KIELCE
Stanowisko Pałac-Ogród

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
w Kielcach

Badania prowadził mgr Waldemar Gliński. Finansował PPPK O/Kielce. Pracownia Dokumentacji Naukowo-Historycznej. Trzeci sezon badań. Część XVII-wiecznego ogrodu pałacu biskupiego.

Celem prac wykopaliskowych było rozpoznanie lokalizacji i planu założenia oranżerii zbudowanej przez biskupa Aleksandra Lipskiego /1745/, która przylegała do północnego muru ogrodowego, oknami zwrócona na południe.

W 1985 r. odkryto południowo-wschodni narożnik oranżerii. W br. przebadano dwa wykopy o powierzchni 47 m², które wytyczono w kierunku zachodnim od wykopów badawczych z 1985 r. Uchwycono południowo-zachodni narożnik z dobudowaną do zachodniej ściany /nie przewidzianej z nią/ murem sionki, z rozglifionym otworem drzwiowym. W ten sposób uzyskano pomiar całej